

Karies hos barn – utvikling og risiko

Foto: Marie Lindeman Johansen, OD/UIO.

HELENE BORGHILD SÆTHRE

Cand. odont. Helene Borghild Sæthre disputerte den 16. august 2023 for graden ph.d. med avhandlingen «Longitudinal follow-up of caries development in children. Identification of caries risk factors in children» ved Institutt for klinisk odontologi, Universitetet i Oslo. Hovedveileder har vært førsteamanuensis Tove I. Wiggen.

Karies er en av de vanligste ikke-smittsomme sykdommene hos barn og sykdommen rammer skjevt i befolkningen. Karies debuterer gjerne kort tid etter tannerupsjon, og barn som først har fått karies utvikler gjerne mer karies i løpet av barne- og ungdomsårene.

Hovedmålet med avhandlingen var å studere risikofaktorer for karies i førskolealder, og studere kariesutvikling i overgang fra primære til unge permanente tannsett. Et delmål var å studere bruk av fissurforsøgling i kariesforebyggelse i unge permanente molarer. Avhandlingen består av tre publiserte artikler som er basert på data innsamlet på barn som ble fulgt longitudinelt i Den offentlige tannhelsetjenesten i Akershus fylke, og mer enn 3000 barn ble undersøkt klinisk ved 5- og 12-års alder. Data ble koblet til Den norske mor- og barnstudien (MoBa) for å studere risikoindikatorer for karies i førskolealder.

Resultater fra arbeidet viste at få barn hadde karies ved 5 års alder, men at det ble registrert en fordobling i kariesforekomst fra 5- til 12-års alder, både emaljekaries og karies til dentin. Barn som hadde karies i primære tannsett, utviklet oftere karies i unge permanente tannsett, mer enn halvparten av barna som hadde karies i dentin ved 5-års alder og mer enn en tredel av barna med

emaljekaries ved 5-års alder hadde dentinkaries ved 12-års alder. Arbeidet fant videre at det ikke var noen sammenheng mellom amming opp til 18-måneders alder og kariesforekomst ved 5 år. Barnets kariesutvikling i førskolealder ble i stor grad påvirket av å ikke pusse med fluoridtannkrem to ganger om dagen og hyppig inntak av sukker. Det ble også funnet at barn som hadde hatt karies i melketannsettet oftere fikk fissurforsøgling som forebyggende behandling i unge permanente tannsett. Barn som hadde fått fissurforsøgling hadde større sannsynlighet for å ha karies i unge permanente tannsett, hvilket betyr at denne behandlingen (fissurforsøgling) ikke var tilstrekkelig i å forhindre kariesutvikling.

I Norge innkalles alle barn fra 3-års alder til individuell og forebyggende tannundersøkelse og oppfølging i Den offentlige tannhelsetjenesten. Resultater fra avhandlingen tyder på at denne oppfølgingen ikke er tilstrekkelig for å forebygge karies hos risikobarn. Doktorgradsarbeidet konkluderer med at det derfor er viktig å styrke og planlegge kariesforebyggende tiltak med identifikasjon av risikobarn tidlig, og søkelys på etablering av gode tannhelsevaner med tannpusse to ganger om dagen og å begrense sukkerinntak fra tidlig alder.